

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ”
(для магістрів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри соціальної психології та педагогіки
А. М. Львовчкіною

Затверджено на засіданні кафедри соціальної психології та педагогіки
(протокол № 8 від 16.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Львовчкіна А. М. Навчальна програма дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009 — 13 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології”, теми контрольних робіт, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології” висвітлює напрями зарубіжної психології, які є актуальними в сучасній психологічній теорії та практиці. До них належать: психоаналіз, біхевіоризм, необіхевіоризм, гештальтпсихологія, гуманістична психологія, екзистенційна психологія, гештальттерапія, когнітивна психологія, психодрама. Вивчення курсу складається з двох модулів: перший модуль — “Становлення і розвиток зарубіжної психології”; другий модуль — “Сучасний стан зарубіжної психології”.

Розглянуто основні напрями сучасної психології, історію їх заснування, особистості засновників та основні поняття, методологію, методи, техніки та особливості їх застосування.

Мета курсу полягає у засвоєнні знань та умінь у сфері сучасної зарубіжної психології, якими студенти володітимуть після опанування дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології” студент повинен:

знати:

- передумови виникнення сучасних напрямків у зарубіжній психології;
- джерела сучасних психологічних теорій;
- теоретичні засади та практичне спрямування сучасних напрямків зарубіжної психології, таких як біхевіоризм, необіхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз; неофрейдизм; гуманістична психологія, когнітивна психологія, гештальттерапія, психодрама, екзистенційна психологія;

вміти:

- застосовувати знання про різні напрямки сучасної зарубіжної психології у практичній діяльності;
- використовувати різноманітні психологічні теорії у психологічному дослідженні;
- орієнтуватись у застосуванні певних психологічних теорій у сучасних психологічних дослідженнях.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Становлення і розвиток зарубіжної психології
1	Класична теорія біхевіоризму
2	Необіхевіоризм та його сучасні напрями
3	Основи класичного психоаналізу
4	Психоаналіз К. Юнга та А. Адлера
5	Неофрейдизм
6	Гештальтпсихологія — теорія цілісності
	Змістовий модуль II. Сучасний стан зарубіжної психології
7	Гуманістична психологія
8	Екзистенційна психологія
9	Когнітивний напрям у психології
10	Когнітивна психотерапія
11	Психодрама Я. Морено
12	Гештальттерапія Ф. Перлза
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”

Змістовий модуль I. Становлення і розвиток зарубіжної психології

Тема 1. Класична теорія біхевіоризму

Історія виникнення біхевіоризму. Книга Дж. Уотсона “Психологія очима біхевіориста”. Предмет, методи та основні поняття біхевіоризму. Критичний аналіз теорії біхевіоризму. Внесок біхевіористів у розвиток психології.

Література [2; 5; 10; 17; 18]

Тема 2. Небіхевіоризм та його сучасні напрями

Три етапи еволюції біхевіоризму. Поняття про операціонізм. Когнітивний біхевіоризм Е. Толмена. Теорія навчання Е. Гатрі. Гіпотетико-дедуктивний біхевіоризм К. Халла. Оперантний біхевіоризм Б. Скіннера. Застосування скіннерівської техніки “оперантного зумовлювання” у практиці навчання, виховання та лікування. Сучасний стан біхевіоризму.

Література [2; 5; 10; 17; 18]

Тема 3. Основи класичного психоаналізу

Історія виникнення психоаналізу. Внесок З. Фрейда у заснування психодинамічної теорії. Принципи та методи психоаналізу. Свідомі та несвідомі аспекти особистості. Структура особистості за З. Фрейдом. Поняття про інстинкти. Ерос і танатос. З. Фрейд про виникнення тривоги. Захисні механізми психіки. Критичний аналіз теорії З. Фрейда.

Література [2–5; 8; 10; 14; 17; 18; 21; 24]

Тема 4. Психоаналіз К. Юнга та А. Адлера

Аналітична психологія К. Юнга. Структура особистості за К. Юнгом. Вчення про колективне несвідоме. Архетипи. Типи особистості за К. Юнгом: екстраверти та інтроверти. Словесно-асоціативний тест.

Індивідуальна психологія А. Адлера. Компенсація, гіперкомпенсація та почуття неповноцінності. Стиль життя. Творча сила “Я”. А. Адлер про порядок народження або про різницю між старшими, середніми та молодшими дітьми у сім’ї. Вплив теорії А. Адлера на подальший розвиток психології.

Література [2; 3; 5; 8; 10; 17; 19; 27]

Тема 5. Неофрейдизм

Соціальний психоаналіз К. Хорні. Поняття про базальне почуття тривоги. Три групи невротичних потреб. Ідеалізована самооцінка.

Персонологія Г. Мюррея. Тематичний апперцептивний тест (ТАТ).

Створення концепції кризи ідентичності Е. Еріксоном. Психосоціальні стадії розвитку за Е. Еріксоном.

Трансактний аналіз Е. Берна. Структура особистості за Е. Берном. Сценарний аналіз.

Внесок у теорію психоаналізу Г. Саллівена.

Література [1–3; 5; 7; 8; 10; 11; 15; 17; 18; 25; 26]

Тема 6. Гештальтпсихологія – теорія цілісності

Історія виникнення гештальтпсихології. М. Вертгеймер, К. Коффа, В. Кюлер та їх внесок у заснування гештальтпсихології. Розвиток гештальтпсихології та її основні поняття: “гештальт”, “фігура та фон”, “фі-феномен”, константність, транспозиція. Гештальт-принципи організації сприймання. Гештальт-дослідження проблем навчання. Поняття про ізоморфізм. Поширення гештальттеорії. Критичний аналіз гештальттеорії.

Література [10; 17; 18]

Змістовий модуль II. Сучасний стан зарубіжної психології

Тема 7. Гуманістична психологія

Причини та джерела виникнення гуманістичної психології. Гуманістична психологія як третя сила. Основні принципи гуманістичної психології. Витоки гуманістичної психології. Природа гуманістичної психології.

А. Маслоу – “духовний батько гуманістичної психології”. Ієрархія мотивів. Поняття про самоактуалізацію. Характеристика людини, що досягла самоактуалізації.

К. Роджерс та його внесок у розвиток гуманістичної психології. Поняття про позитивну увагу.

Література [2–5; 9; 17; 20; 22]

Тема 8. Екзистенційна психологія

Сутність екзистенційної психології. Філософські джерела екзистенційної психології. Основні поняття екзистенційної психотерапії: зустріч, досвід, переживання, аутентичність, самоактуалізація, цінність, буття, життєвий світ, життєва ситуація. Екзистенційний психотерапевтичний процес та його цілі. Психотехніки в екзистенційній парадигмі.

Логотерапія В. Франкла. В. Франкл про пошуки сенсу життя.

Література [4; 6; 18]

Тема 9. Когнітивний напрям у психології

Повернення до вивчення проблеми свідомості у психології. Джерела когнітивної психології. Сутність когнітивної психології. Природа когнітивної психології.

Відкриття Центру когнітивних досліджень Дж. Міллером та Дж. Брунером. Когнітивна психологія У. Найсера. Концепція А. Елліса про вирішальну роль знання у поведінці суб'єкта.

Література [17; 18; 23]

Тема 10. Когнітивна психотерапія

Сутність когнітивної психотерапії. Когнітивна психотерапія А. Бека. Основні поняття та методи когнітивної психотерапії. Техніки когнітивної психотерапії. Поняття про базові неадаптивні думки (мішені).

Література [3–5; 17]

Тема 11. Психодрама Я. Морено

Психологічна сутність психодрами Я. Морено. П'ять основних елементів психодрами: сцена, протагоніст, директор, штат допоміжних осіб, публіка. Методи психодрами. Теніки психодрами. Особливості застосування методу психодрами.

Література [2; 4; 5; 17]

Тема 12. Гештальттерапія Ф. Перлза

Історія створення гештальттерапії. Сутність гештальттерапії. Ф. Перлз — засновник гештальттерапії. Основні принципи гештальттерапії. Принцип “тут і тепер”. Психотерапевтичний процес у рамках гештальттерапії. Психотехніки. Робота із сновидіннями. Природа людини у парадигмі гештальттерапії.

Література [2–5]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Причини та наслідки кризи психології у 20–30-х роках ХХ ст.
2. Переорієнтація психологічних досліджень та виникнення нових напрямів психології у середині ХХ ст.
3. Класична теорія біхевіоризму.
4. Сучасні напрями у небіхевіоризмі.

5. Застосування досягнень біхевіоризму та необіхевіоризму у практичній психології.
6. Історія виникнення та сутність гештальтпсихології.
7. Логотерапія В. Франкла.
8. В. Франкл про пошуки сенсу життя.
9. Основи класичного психоаналізу.
10. З. Фрейд: історія життя та внесок у психологію.
11. Вчення З. Фрейда про захисні механізми психіки.
12. Критичний аналіз психодинамічної теорії.
13. Аналітична психологія К. Юнга.
14. Індивідуальна психологія А. Адлера.
15. Характерологічний аналіз К. Хорні.
16. Теорія неврозу К. Хорні.
17. Фрейд-марксизм Е. Фромма.
18. Е. Фромм про мистецтво кохати.
19. Розвиток неофрейдизму у 50–70-ті роки.
20. Трансактний аналіз Е. Берна.
21. Сценарний аналіз Е. Берна.
22. Теорія ігор Е. Берна.
23. Гуманістична психологія — провідний напрям сучасної психології.
24. Теорія гештальтпсихології та її застосування у сучасній психологічній практиці.
25. Когнітивна психологія.
26. Психосинтез Р. Ассаджіолі.
27. Гештальттерапія Ф. Перлза.
28. Психодрама Я. Морено.
29. Екзистенційна психологія.
30. Гештальт-принципи організації сприймання.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного та практичного матеріалу. Вибір теми — довільний.

Контрольна робота виконується в учнівському зошиті або на скріплених аркушах формату А4. На титульному аркуші вказується назва дисципліни (“Сучасні напрями зарубіжної психології”); прізвище, ім’я та по батькові студента; домашня адреса; номер групи. Конт-

рольна робота повинна мати план та список літератури. На останній сторінці ставиться дата виконання роботи та підпис студента. Роботу необхідно здати в наукову частину в установлені строки.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. АБС-теорія А. Елліса.
2. Типи особистості за К. Юнгом: екстраверти та інтроверти.
3. Психотерапія І. Ялома.
4. Когнітивна психологія.
5. Сутність теорії біхевіоризму.
6. Структура особистості за Р. Ассаджіолі.
7. Поняття про архетипи.
8. Предмет, методи та основні поняття біхевіоризму.
9. Критичний аналіз теорії З. Фрейда.
10. А. Адлер про стиль життя.
11. Критичний аналіз теорії біхевіоризму.
12. Постфрейдизм та його представники.
13. Логотерапія В. Франкла.
14. Внесок біхевіористів у розвиток психології.
15. Сутність когнітивної психології.
16. А. Адлер про порядок народження або про різницю між старшими, середніми та молодшими дітьми у сім'ї.
17. Три етапи еволюції біхевіоризму.
18. Вплив теорії А. Адлера на подальший розвиток психології.
19. Поняття про базальне почуття тривоги за К. Хорні. Три групи невротичних потреб за К. Хорні.
20. Оперантний біхевіоризм Б. Скіннера.
21. Три типи невротичної поведінки за К. Хорні.
22. Тематичний апперцептивний тест (ТАТ) К. Морган та Г. Мюррея.
23. Застосування скіннерівської техніки “оперантного зумовлювання” у практиці навчання, виховання та лікування.
24. Гуманістичний напрям у психології як “третя сила” науки.
25. Основні поняття гештальтпсихології.
26. Теорія соціального навчання А. Бандури та Дж. Роттера.
27. Соціобіхевіоризм Дж. Міда.
28. Поняття про локус контролю.
29. Сучасний стан біхевіоризму.

30. Історія виникнення гештальтпсихології.
31. М. Вертгеймер, К. Коффка, В. Кьолер та їх внесок у заснування гештальтпсихології.
32. Розвиток гештальтпсихології та її основні поняття: “гешталты”, “фігура та фон”, “фі-феномен”, константність, транспозиція.
33. Гештальт-принципи організації сприймання.
34. Гештальт-дослідження проблем навчання.
35. Поняття про ізоморфізм у гештальтпсихології.
36. Поширення гештальттеорії. Критичний аналіз гештальттеорії.
37. Історія виникнення психоаналізу.
38. Внесок З. Фрейда у заснування психодинамічної теорії.
39. Принципи та методи психоаналізу.
40. Свідомі та несвідомі аспекти особистості.
41. Структура особистості за З. Фрейдом.
42. Поняття про інстинкти. Ерос і танатос.
43. З. Фрейд про виникнення тривоги.
44. Захисні механізми психіки за З. Фрейдом.
45. Его-психологія А. Фрейд.
46. Аналітична психологія К. Юнга.
47. Структура особистості за К. Юнгом.
48. Вчення про колективне несвідоме.
49. Поняття про архетипи.
50. Типи особистості за К. Юнгом: екстраверти та інтроверти.
51. Індивідуальна психологія А. Адлера.
52. Компенсація, гіперкомпенсація та почуття неповноцінності у теорії А. Адлера.
53. А. Адлер про творчу силу “Я”.
54. Соціальний психоаналіз К. Хорні.
55. К. Хорні про ідеалізовану самооцінку.
56. Персонологія Г. Мюррея.
57. Створення концепції кризи ідентичності Е. Еріксоном.
58. Психосоціальні стадії розвитку за Е. Еріксоном.
59. Трансактний аналіз Е. Берна.
60. Структура особистості за Е. Берном.
61. Сценарний аналіз Е. Берна.
62. Внесок у теорію психоаналізу Г. Саллівена.
63. Основні принципи гуманістичної психології.
64. А. Маслоу – засновник гуманістичної психології. Ієрархія мотивів за Маслоу.

65. Поняття про самоактуалізацію у теорії А. Маслоу. Характеристика людини, що досягла самоактуалізації.
66. К. Роджерс та його внесок у розвиток гуманістичної психології.
67. К. Роджерс та гуманістична психотерапія — терапія, центрована на клієнті.
68. Р. Мей про мистецтво психологічного консультування.
69. Внесок Г. Олпорта у розвиток гуманістичної психології.
70. Г. Олпорт про особистість та мотивацію.
71. Поняття про функціональну автономію у теорії Г. Олпорта.
72. Риси особистості за Г. Олпортом.
73. В. Франкл про пошуки сенсу життя.
74. Вплив гуманістичної психології на розвиток сучасної психотерапії.
75. Сутність когнітивної психології.
76. Відкриття Центру когнітивних досліджень Дж. Міллером та Дж. Брунером.
77. Когнітивна психологія У. Найсера.
78. Концепція А. Елліса про вирішальну роль знання у поведінці суб'єкта.
79. Когнітивна психотерапія А. Бека.
80. Терапія реальністю А. Глассера.
81. Психологія особистісних конструктів за Дж. Келлі.
82. Розробка Дж. Келлі методичного принципу “репертуарних решіток”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Берн Э.* Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. — СПб.: Лениздат, 1992. — 400 с.
2. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпресс, 1997. — 215 с.
3. *Бондаренко О. Ф.* Психологічна допомога особистості: Навч. посіб. — Харків: Фоліо, 1996. — 237 с.
4. *Зейгарник Б. В.* Теория личности Курта Левина. — М.: МГУ, 1981. — 118 с.
5. *Зубалий Н. П., Левочкина А. М.* Основы психотерапии: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2001. — 160 с.
6. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.

7. *Психоанализ и культура*. Избранные труды Карен Хорни и Эриха Фромма. — М.: Юрист, 1995. — 624 с.
8. *Райкрофт Ч.* Краткий словарь психоанализа. — СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 1995. — 288 с.
9. *Роджерс К. С.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.: Прогресс, 1994. — 480 с.
10. *Роменець В. А.* Історія психології ХІХ — початку ХХ століття: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 1995. — 614 с.
11. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
12. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1991. — 456 с.
13. *Фрейд З.* Психология бессознательного. — М.: Просвещение, 1989. — 448 с.
14. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — М.: Прогресс, 1995.
15. *Хрестоматия по истории психологии* / Под ред. П. Я. Гальперина, Д. Н. Ждана. — М.: МГУ, 1980.
16. *Шульц Д., Шульц С.* История современной психологии. — СПб.: Евразия, 1998. — 526 с.
17. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Изд-во полит лит., 1974. — 447 с.

Додаткова

18. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Прогресс, 1995. — 296 с.
19. *Братусь Б. С.* Опыт обоснования гуманистической психологии // *Вопр. психологии.* — 1990. — № 6. — С. 9–16.
20. *Зборовська Н. В.* Психоаналіз і літературознавство: Посібник. — К.: Академвидав, 2003. — 392 с.
21. *Маслоу А.* Психология бытия. — М.: Ваклер, 1997. — 304 с.
22. *Франселла Ф., Баннистер Д.* Новый метод исследования личности. — М.: Прогресс, 1987. — 240 с.
23. *Фрейд З.* Толкование сновидений. — К.: Здоровье, 1991. — 384 с.
24. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 415 с.
25. *Фромм Э.* Психоанализ и этика. — М.: Республика, 1994. — 415 с.
26. *Юнг К.* Тэвистокские лекции. Аналитическая психология: ее теория и практика. — К.: СИНТО, 1995. — 228 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології”	4
Зміст дисципліни “Сучасні напрями зарубіжної психології”	4
Теми контрольних робіт	7
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Питання для самоконтролю.....	9
Список літератури.....	11

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4203

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Тираж 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*